

Vereisten Regionale Energiestrategie (kortweg RES) in relatie tot Regionaal Energieakkoord Holland Rijnland

Datum: 21 augustus 2018 versie 1.1
Opgesteld door Jeroen Ververs

Inleiding

IPO, VNG, UvW en het Rijk hebben voor de zomer een concept Klimaatakkoord opgesteld. Dit akkoord moet nog ter besluitvorming voor worden gelegd en zal door de VNG binnenkort ook aan haar leden voorgelegd worden. Een van de voorstellen is dat elke regio een Regionale Energiestrategie (RES) opstelt. Voor een beter afgestemde besluitvorming (van overheden onderling) op basis van een gedeelde ambitie is (ook vanuit de afspraken in het Interbestuurlijk Programma, IBP) is gekozen te werken als één overheid in nauwe samenwerking met de maatschappij. Niet vanuit een taakstelling opgelegd door het Rijk, maar door te komen met een meerjarige programmatische nationale aanpak met landsdekkend integrale regionale energie strategieën. De besluitvorming over deze strategieën vindt plaats via het Omgevingsbeleid van Rijk, provincies en gemeenten.

Gevraagde beslissing

Kennis nemen de vereisten van de RES. Instemmen met de constatering dat wij met het Regionaal Energieakkoord hier naar handelen. De Stuurgroep zal deze constatering en bijgaande analyse (en planning) actief uitdragen richting provincie en Rijk in de daartoe geëigende gremia.

RES in het kort

Een RES is een regionaal samenwerkingsverband voor de ruimtelijke inpassing van de energietransitie met de volgende functies:

1. Regionaal vertalen van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord voor de sectoren Elektriciteit en Gebouwde Omgeving via regionale warmteplannen, energie- infrastructuurplannen en de opgave voor hernieuwbare energie opwekking.
2. Bouwstenen voor de ruimtelijke plannen (POVI/GOVI en andere instrumenten uit Omgevingswet). Via de RES kan de besluitvorming voor de ruimtelijke inpassing van de duurzame energieopwekking en de energie infrastructuur worden voorbereid in goed overleg met alle maatschappelijke partners en betrokkenen binnen de regio.
3. Organiseren van interactie en samenhang tussen regionale structuren onderling is essentieel en randvoorwaardelijk. Regio's gaan graag zo integraal mogelijk te werk, tussen en samen met alle 5 de sectoren, en hiertoe biedt het RES proces ruimte. Deze structuren houden daarom een brede blik. Dat wil zeggen, open oog voor de interactie met andere sectoren en gerelateerde maatschappelijke opgaven zoals die zijn opgenomen in het IBP: klimaatadaptatie, circulaire economie, de woningbouwopgave en vitaal platteland. Besluitvorming over deze samenhangende strategieën vindt in onderlinge afweging plaats via de gemeentelijke-, provinciale- en nationale Omgevingsvisies en - Plannen. Uitgaande van de sectorale verdeling van het Klimaatakkoord gaat het in de regio om onderstaande structuren:
 - o Elektriciteit en Gebouwde Omgeving: RES
 - o Industrie: industriële clusters
 - o Mobiliteit: MIRT/ Beter Benutten
 - o Landbouw & Landgebruik : Gebiedscommissies
4. Bevorderen van de maatschappelijke acceptatie voor de energietransitie via bewustwording, kennisoverdracht en urgentiebesef bij inwoners van de regio.

Idee achter het inzetten van het instrument RES is dat het zorgt voor draagvlak en acceptatie bij maatschappelijke partners (burgers, bedrijven, groene partijen, netbeheerders) in de regio. Daarnaast leidt het tot onderlinge afstemming van de de ambities van overheden onderling.

Hoe ziet de planning er uit om tot en RES te komen?

1. Gemeenten vormen dit najaar samen met de provincie waterschappen en maatschappelijke partners een regio waarmee ze een regionale energiestrategie opstellen. Tegelijkertijd wordt door Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in samenwerking met de koepels en het Rijk landsdekkende uniforme uitgangspunten (datasets, uniforme rekenmethodieken en regionale energieanalyses) uitgewerkt parallel aan de daarvoor benodigde afspraken in het Klimaatakkoord zodat de RES onderling vergelijkbaar en optelbaar zijn.
2. De formele start van de ontwikkeling van regionaal gedragen RES vindt plaats na ondertekening van het klimaatakkoord eind december. Dit gebeurt met een 'startnotitie' per regio die wordt vastgesteld door het bestuur van gemeenten, provincie en waterschap. De startnotitie beschrijft de landsdekkende uniforme uitgangspunten en besluitvorming over de regionale opdracht.
3. In juni 2019 zijn alle regio's concept-RES gereed. Voor het geval deze RES bij elkaar niet optellen tot de nationaal afgesproken ambities, wordt een door de decentrale overheden- in samenwerking met kennisinstellingen waaronder PBL - ontwikkelde verdeelsystematiek toegepast. Zodat eind 2019 de regionale invulling van de nationale opgave verdeeld is. Begin 2020 worden dan de uitkomsten van de RES in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie opgenomen.

Wat betekent dat voor ons Regionaal Energieakkoord?

Hieronder wordt gekeken naar de vereisten vanuit de RES en in hoeverre wij hier al aan voldoen:

1. Vormen van een regio met gemeenten, provincie, waterschappen en maatschappelijke partners: de 14 gemeenten in onze regio werken al langere tijd samen onder de vlag van Holland Rijnland. Voor de regionale energietransitie is in september 2017 besloten om samen te werken met provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland en de Omgevingsdienst West-Holland en gezamenlijk het Energieakkoord Holland Rijnland te ondertekenen. Op het niveau van de overheden is de ambitie gesteld in 2050 energieneutraal te zijn. Uitvoering vindt plaats via de zes uitvoeringslijnen, en daar wordt ook de samenwerking gezocht met de maatschappelijke organisaties en bedrijven zoals Liander (netwerkbeheerder), woningbouwcorporaties, bedrijven, scholen, sportverenigingen, energie coöperaties etc. daarnaast is er al structuur opgezet die zorgt voor aansturing (Stuurgroep, bestuurlijke overleggen en bijeenkomsten met managers) en ambtelijke uitvoering (projectgroep en werkgroepen).
Overigens moet de formele regio indeling in Nederland en Zuid-Holland nog vast worden gesteld.
Actie: goed de maatschappelijke partners betrekken in de uitvoeringslijnen en zo mogelijk een plek geven in de Stuurgroep of een ander gremium
2. PBL doorrekening: Het PBL doet momenteel een landsdekkende berekening. De vraag is wat hiervoor uitkomst en welke uitgangspunten zijn gehanteerd. Onze situatie is in 2016 in kaart gebracht door bureau Posad (Gebiedstrategie duurzame opwekking Holland Rijnland); mogelijk leidt de PBL exercitie tot bijstelling van de cijfers en bijbehorende ambities.
De vraag is of het regionale bod alleen op totale output in de vorm van CO2 reductie komt of in afzonderlijk onderdelen zoals de hoeveelheid opgewekte elektriciteit. De voorkeur vanuit provincies en regio's lijkt uit te gaan naar reductie per regio. Hiermee hebben de regio's meer flexibiliteit om een CO2 reductie doelstelling te behalen.
Actie: afwachten of de berekeningen door PBL leiden tot een herberekening en actualisatie van de cijfers van Posad
3. Inhoudelijke doorvertaling: Via de uitvoeringslijn warmte wordt er momenteel reeds gewerkt aan (in 2021) verplichte lokale warmteplannen, een regionale warmtevisie en aan pilots en iconische projecten op het gebied van warmte. Binnen de uitvoeringslijn Energie en Ruimte wordt momenteel gewerkt aan een regionale kaart met daarop de potentiële locaties voor de opwekking van duurzame energie door middel van windturbines en zonnenvelden voor zowel de korte termijn (2025) als de lange termijn (2050). Vervolgens vindt hierover afstemming plaats met de provincie en besluitvorming op regionaal en lokaal niveau. De ruimtelijke lijn zal uiteindelijk vast worden gelegd om de omgevingsvisies.
Dit zijn de lijnen waar aan gewerkt wordt aan de door de RES verplichte thema's elektriciteit en gebouwde omgeving. Daarnaast zien wij energiebesparing als een zeer belangrijke lijn om energieneutraal te worden. Activiteiten hierop worden geïntensiveerd. Ook de thema's duurzame mobiliteit, zon op daken en duurzame Greenports hebben een plek gevonden in het

uitvoeringsprogramma en zijn dus te zien als een plus op de RES

Actie: voorlopig geen

4. Startnotitie RES: Er zou een startnotitie vastgelegd moeten worden, bestaande uit de uitgangspunten van het PBL en regionale besluitvorming. In de zomer van 2017 heeft er in onze regio reeds besluitvorming plaats gevonden in de raden en besturen van provincie, hoogheemraadschap en omgevingsdienst over het Regionale Energieakkoord. Een startnotitie is daarom niet nodig. Wel zou er een informerende brief gestuurd kunnen worden over eventuele hernieuwde uitgangspunten samen met de al geplande stand van zaken van het Energieakkoord, de evaluatie van 2018, het nieuwe uitvoeringsprogramma en de vervolgplanning voor 2019 en verder.

Actie: informerende brief richting partners en raden (vooral gericht op verantwoording en vervolgplanning Energieakkoord)

5. Bod van de regio's en regionale invulling: Medio 2019 zal de regio haar bod doen (Energieakkoord, eventueel met bijgesteld cijfers), waarna er een herverdeling plaats vindt. Begin 2020 zijn de uitkomsten hiervan bekend.

Actie: in het voorjaar Energieakkoord en eventueel bijgestelde cijfers omzetten in een regionaal bod (inclusief besluitvorming hierover in Stuurgroep, PHO+ Energie en mogelijk ook gemeenteraden)

Wat moet er de komende periode gebeuren om 'RESproof' te zijn?

Vergeleken met andere regio's lopen we al behoorlijk voor op het gebied van de regionale energietransitie, niet alleen qua structuur maar ook wat betreft de eerste inhoudelijke stappen (zowel elektriciteit als gebouwde omgeving) om te komen tot een energieneutrale regio.

Hierboven is geschetst wat we nog zouden moeten doen om RESproof te zijn. Gezien de discussie die hierover momenteel nog speelt, is het niet zinvol om veel energie en capaciteit in te zetten op het RESproof krijgen.

Beter is om volle vaart in te blijven zetten op de implementatie en met een schuin oog te blijven kijken naar het proces rondom de RES, zodat dit geen vertragende factor voor ons wordt.